

Друштво младих истраживача Бор, са партнерима Грађанском читаоницом Европа, Удружењем за развој локалне заједнице ГРУПА 55, Удружењем Покрет за ново доба, Удружењем за екологију и заштиту животне средине Екоеаст, Удружењем Чукару Пеку за заштиту интереса мештана у зони утицаја рудника, Удружењем за развој и заштиту животне средине србијански Власи и др. укључило се као заинтересована јавност (организације цивилног друштва регистроване у области заштите животне средине) у јавни увид у Захтев за сагласност на Студију о процени утицаја на животну средину пројекта извођења рударских радова у оквиру експлоатације чврстих минералних сировина на локацији Чукару Пеку на територији катастарских општина Брестовац, Слатина и Метовница, града Бора, који је поднео носилац пројекта предузеће ZiJin/"Rakita Exploration" д.о.о. из Бора.

Увид је извршен на службеном сајту Министарства заштите животне средине а расправа о нацрту Студије расправљана је на посебној трибини ОЦД и грађана одржаној 23. јануара 2020. у Бору.

Мишљење наведених ОЦД као заинтересоване јавности је следеће:

Оцењујемо веома позитивним што је Министарство у поступку расправе о одређивању обима и садржаја Студије утицаја пројекта Чукару Пеку уважило велики број предлога еколошких организација и грађана Бора и наложило да се уграде у Студију утицаја. Посебно да се Студијом и другим документима у одговарајућој мери дефинишу и одређене социоекономске мере иако за то не постоји директна обавеза по националном законодавству за студије утицаја. Такође што је као прилог Студији утицаја дата и комплетна студија изводљивости пројекта Чукару Пеку коју је израдио борски Институт за рударство и мателургију, а чији је садржај коришћен у изради Студије утицаја. Међутим нисмо уочили да су коришћени подаци и налази других пројеката релевантних за отварање рудника Чукару Пеку, на пример пројекат NI 43-101 Technical Report –Timok Copper-Gold Project, Serbia: UZ PFS and Resource Estimate for the LZ.

Мишљења смо да је требало више пажње посветити тзв. нетехничком резимеу како би се потпуније и јасније за широки круг заинтересованих грађана приказало стање животне средине, утицај рудника и мере за њену заштиту.

Поред ових добрих страна Студије постоје бројни недостаци, од формалних као што је да нису прописно потписани пројектни задатак и решење о одређивању тима за израду Студије, недостатак потребних лиценци за све чланове тима, погрешних назива локалитета, до бројних пропуста у навођењу појединих података или недостајању података о загађујућим метеријама, материјалним билансима, састава прашине, отпадних вода и др.

Потребно је опис значајних штетних утицаја пројекта на животну средину приказати у фазама животног циклуса рудника: геолошка истраживања и припреме за отварање рудника, експлоатације и након затварања рудника.

Посебно треба разрадити примену Уредбе о условима и поступку издавања дозволе за управљање отпадом, као и критеријумима, карактеризацији, класификацији и извештавању о рударском отпаду (Сл. Гласник РС бр 53/17) која је у примени од 01.01.2020.године, која садржи посебну обавезу доношења Плана управљања рудничким отпадом, који подразумева и посебну студију утицаја на животну средину.

Нису такође испоштовани сви захтеви из решења Министарства о одређивању обима и садржаја Студије утицаја - приказ кумулативног утицаја, утицај у фазама отварања и рада рудника, и др.

Конкретни ставови, примедбе и предлози

1. На страници 47 и 52 Студије наводи се да у прве две године производње рудника неће бити довољне количине јаловине за запуњавање откопаног простора, тако да ће се одређена количина јаловине из јаловишта Велики Кривељ (које се налази на удаљености од 12 km) превозити камионима. У првој години производње са јаловишта Велики Кривељ потребно је допремити 193.000 t јаловине, а у другој години потребно је 117.000 t јаловине. Потребно је предвидети мере односно решења са елиминацију загађења од прашине ове јаловине која се превози и издувних гасова камиона - транспортни пут који ће избећи насеља, покривање и квашење јаловине која се превози, смањење издувних гасова камиона, доба дана када се превоз врши и др.

Слично важи и за планирани превоз концентрата до топионице, теретне железничке станице или луке у Прахову - стр. 92-93.. камиони осим прописаних габарита величине морају да имају и моторе по најновијим еколошким стандардима.

На стр. 118 Студије оцењено је да ће транспортне активности у зони рудника али и ван њега и друмски саобраћаја доводити до загађења ваздуха емисијом прашине, азотних оксида и сумпор диоксида, па је тако неопходно предвидети мере заштите.

2. На стр. 95-97 наведена је енергетска инфраструктура снабдевања и потрошње електричне енергије. Није дефинисан концепт енергетске ефикасности односно управљања ради смањења потрошње ел. енергије, тј. управљања вршном енергијом чија ће потрошња бити значајна због опреме и пумпи у руднику, млинова и пумпи у флотацији, котларница на струју и др. Постоји искуство управљања потрошњом ел. енергије у Руднику Велики Кривељ путем посебног софтверског пакета.

3. Сви простори у административном блоку (20%) уредиће се као парковско зеленило. Такође биће хортикултурно уређене површине поред транспортних коридора. рекултивацијом биће обухваћене површине јаловишта. Предлог је да се прошире простори пошумљавања и на непосредну околину јаловишта и рудничког простора (посебно се у делу процене утицаја на ваздух на стр. 189-190 оцењује великим утицај прашине са неасфалтираних путева у кругу рудника) како би се смањило емитовање прашине и док траје експлоатација. То захтева и извесно повећање висине средстава за пошумљавање односно озелењавање од планираних 324.000 \$ како је наведено на стр. 325 Студије изводљивости.

4. На страни 78. у слици 38. треба исправити назив уводног блока у "Вода која се црпи из одлагалишта пиритног концентрата и јаловине".

5. На стр. 108-110 Студије приказан је план радне снаге, а на странама 143-146 статистика образовања и стр. 147 статистика запослености. Потребно је предвидети и одређене мере којима би се подржало, помогло и остварила сарадња инвеститора са локалном заједницом, образовним институцијама, службом запошљавања у решавању проблема незапослености становништва, посебно мештана из угроженог подручја, као и жена, школовању, преквалификацији и доквалификацији радника за потребе рудника. Потребно је прецизирати податке о броју запослених радника јер се на стр. 181 у табели

процене утицаја на становништво, друштво и економију помињу две различите цифре: 1200 и 1365 радника.

6. Као што је на страни 125 Студије процене утицаја наведено у алинеји 4) да ће бити успостављене специјализоване службе за безбедност, заштиту здравља и рада и специјално особље, успостављена и побољшана релевантна правила и прописи, унапређена свест и др. тако је исто то потребно и када се ради о заштити животне средине, те посебно подржавамо алинеју 5) где се наглашава да Рудник планира да оснује одељење за безбедност и заштиту животне средине, који ће бити задужено за управљање животном средином и праћење рудника, рад на сигурности и здрављу, опремљено амбулантним возилима и одређеним бројем инструмената и опреме. У плану радне снаге не виде се стручњаци - стручна оспособљеност зашпослених који ће радити у овим одељењима.

7. Здравствено стање становништва није довољно представити само на основу анкете становништва и здравствених радника, као што је урађено на стр. 146-147 Студије већ је потребно проказати податке званичних институција и докумената - Института Батут, Завода за јавно здравље Тимок из Зајечара, Плана јавног здравља града Бора и др. и на основу тога планирати посебно мере заштите за ону патологију која се може довести у везу са радом рудника.

РЕЗИМЕ ПРИМЕДБИ НА СТУДИЈУ О ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА РУДНИКА ЧУКАРУ ПЕКИ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

1. КОМПЕТЕНТНОСТ

Пројекат се односи на делатност рударства и припреме минералних сировина. У мултидисциплинарном тиму нема стручњака за делатности рударства и припреме минералних сировина.

За четири члана мултидисциплинарног тима нема доказа да испуњавају услове за израду студије у складу са чл. 19., став 2. и Закона о процени утицаја на животну средину (недостаје лиценца одговорног пројектанта или доказ о 5 година радног искуства у струци).

2. ЗАКОНИТОСТ

Студије није урађена у складу са просторним планом подручја посебне намене експлоатације минералних сировина на локалитету рудника "Чукару Пеки" у граду Бору, јер је Уредба објављена у Службеном гласнику Републике Србије бр. 001/202 од 10. 01. 2020. а Студија је урађена у децембру 2019. године.

- Нису дати подаци о законској регулативи која је коришћена при изради студије (Тачка 6. Решења Министарства заштите животне средине бр. 353-02-2749/2018-03)

Нису у потпуности примењени:

- Закона о процени утицаја на животну средину (135/2004 и 36/2009),

- Правилника о садржини студије о процени утицаја на животну средину (Сл. Гласник РС бр. 69/2005.) (тачка 2. Решења Министарства заштите животне средине бр. 353-02-2749/2018-03)

- Није приложена Информација о локацијск (Тачка 5. Решења Министарства заштите животне средине бр. 353-02-2749/2018-03)

- Нису приложене сагласности локланих јавних предузећа,

3. УПРАВЉАЊЕ РУДАРСКИМ ОТПАДОМ

1. Дати податке о карактеризацији рударског отпада и класи депоније према Урадби о условима и поступку издавања дозволе за управљање отпадом, као и критеријумима, карактеризацији, класификацији и извештавању о рударском отпаду (Сл. Гласник РС бр 53/17 која је у примени од 01.01.2020.године.

Није прибављена дозвола о управљању рударским отпадом у складу са напред цитираном уредбом.

4. САОБРАЋАЈ

Није приказан утицај саобраћаја кроз град приликом превоза концентрата бакра до железничке станиц, превоз јаловине из рудника Велики Кривељ као ни појачан саобраћај кроз насеља приликом транспорта делова и опреме за нови рудник, хемикалија за флотацију, креча и других материјала.

5. НИЈЕ ДАТ ОПИС ПРОЈЕКТА У СКЛАДУ СА ПРАВИЛНИКОМ:

- 1) опис претходних радова на извођењу пројекта;
- 2) опис објекта, планираног производног процеса или активности, њихове технолошке и друге карактеристике;
- 3) приказ врсте и количине потребне енергије и енергената, воде, сировина, потребног материјала за изградњу и др.;
- 4) приказ врсте и количине испуштених гасова, воде, и других течних и гасовитих отпадних материја, посматрано по технолошким целинама укључујући емисије у ваздух, испуштање у површинске и подземне водне реципијенте, одлагање на земљиште, буку, вибрације, топлоту, зрачења (јонизујућа и нејонизујућа) и др.
- 5) приказ технологије третирања (прерада, рециклажа, одлагање и сл.) свих врста отпадних материја;
- 6) приказ утицаја на животну средину изабраног и других разматраних технолошких решења.

6. АЛТЕРНАТИВЕ

Нису приказане разматране алтернативе:

- 1) локацију или трасу;
- 2) производне процесе или технологију;
- 3) методе рада;
- 4) планове локација и нацрте пројеката;
- 5) врсту и избор материјала;
- 6) временски распоред за извођење пројекта;
- 7) функционисање и престанак функционисања;
- 8) датум почетка и завршетка извођења;
- 9) обим производње;
- 10) контролу загађења;
- 11) уређење одлагања отпада;
- 12) уређење приступа и саобраћајних путева;
- 13) одговорност и процедуру за управљање животном средином,
- 14) обуку;
- 15) мониторинг;

16) планове за ванредне прилике;

17) начин декомисије, регенерације локације и даље употребе

7. ПРИКАЗ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ОПИС МЕРА

Студије је урађена на основу Студије изводљивости а не према идејном или неком другом пројекту.

Није приказано право стање животне средине на локацији и ближој околини на основу расположиве документације и резултата мониторинга последњих година, опис стања свих чинилаца као ни њихов међусобни однос.

Нису у потпуности приказане мере заштите животне средине у току инвестиционог отварања рудника и изградње објеката, у току експлоатације и након затварања рудника.

Није дат конкретан план мониторинга.

У посебном прилогу овим ставовима дат је низ конкретних примедби.

ЗАКЉУЧАК:

СТУДИЈА ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ПРОЈЕКТА: ИЗВОЂЕЊА РУДАРСКИХ РАДОВА У ОКВИРУ ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ ЧВРСТИХ МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА НА ЛОКАЦИЈИ ЧУКАРУ ПЕКИ није у потпуности урађена у складу са Законом о процени утицаја на животну средину (Сл. Гласник РС бр. 135/2004 и 36/ 2009. и Правилником о процени утицаја на животну средину, чл.2, тачка 6. и чл. 6. и 7., Сл. Гласник РС бр. 69/2005, Студију допунити у складу са коментарима, предлозима и примедбама.

Друштво младих истраживача Бор
Грађанска читаоница Европа
Удружење за развој локалне заједнице Група 55
Удружење Покрет за ново доба
Удружење за екологију и ЗЖС у Бору-Еко Еаст
Чукару Пеки-Удружење за заштиту мештана у зони рудника Чукару Пеку
Удружење за заштиту и унапређење ЖС-Србијански Власи